

ритуалів, можливість укладання договору без присутності свідків. Практично всі ці запити були задоволені, проте з деякими суттєвими поправками. По-перше, стипуляція значно розширила умови договорів, поділивши їх на істотні (без яких, як і за сучасним законодавством договір вважається не укладеним) та умови, що визначалися обов'язковими за бажанням сторін і лише виконавши їх договір вважався виконаним правильно (на сьогоднішній день це є свідченням належного виконання). По-друге, було спрощено процес укладення в порівнянні із манципацією, проте він залишався настільки формалізованим, що головним була не мета, а сама процедура. Тобто, перехід від виконання певної системи рухів до задоволення свого особистого інтересу шляхом розширення умов договорів все одно зводився до виконання чіткої процедури: « конкретне питання — однозначна відповідь ». По-третє, сторони були абсолютно по-різному наділені правами та обов'язками, на відміну від кредитора, на боржника було покладено фактично весь тягар обов'язків без мінімального забезпечення його прав.

Таким чином, стимуляцію можна назвати прототипом сучасної форми укладення договорів, проте з великою кількістю поправок. Звичайно, порівнювати усну та письмову форми укладення договорів не є правильним, адже процедура суттєво різнилася, проте мету поставлену стимуляцією на сьогодні задоволено.

Список використаної літератури:

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2003. — № 40-44.
2. Гужва А. М. Роль і місце категорії інтересу у договірних зобов'язаннях / А. М. Гужва // Актуальні проблеми держави і права. — 2010. — Вип. 53. — С. 267-274.
3. Ансон В. Р. Договорное право = Anson's Law of Contract / В. Р. Ансон. — Москва: Юридическая литература, 1984. — 463 с.

ДЕНИСЯК Н. М.

Міжнародний гуманітарний університет,
викладач кафедри цивільного та господарського права і процесу

СТАНОВЛЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ НОТАРІАТУ ЯК САМОСТІЙНОГО ІНСТИТУТУ В УКРАЇНІ

Аналізуючи процес становлення нотаріату в українському праві, можна стверджувати, що його генезис було започатковано в Київській Русі. Подальший його розвиток продовжено за часів Литовсько-

Руської держави, який базується на підвалинах, закладених Руською Правдою і звичаєвим правом, а також під впливом польського, німецького права, а також рецепційованого римського та візантійського права.

У 1775 році за наказом Катерини II нотаріальні функції були покладені на суди, а в подальшому неодноразово передавалися різним установам, цивільним, повітовим судам, кріпостним відділенням. Нормативно-правоверегулювання нотаріальної діяльності в цей період має децентралізований, несистемний і суперечливий характер. В 1781 році з'явилися за виданими у той період правовими актами нотаріуси для торговельних угод, а в 1831 році – біржові нотаріуси. Це і було першим етапом зародження нотаріату.

Другий етап розпочався одночасно з судовою реформою 1864 року: приймається Положення про нотаріальну частину (1866 р.), основною метою якого було відділення нотаріальної частини від судової. Вважається, що точкою відліку історії російського нотаріату є 14 квітня 1866 року, коли в ході Судової реформи 1864 року, що була буржуазною за своїм характером, було прийнято Положення про нотаріальну частину. Але нотаріальні дії, природно, здійснювалися і раніше [1, с. 78].

Третім етапом є період становлення нотаріату як самостійного публічного інституту у правобережній Україні у XIV – XX століттях. У цей час українські землі знаходилися під владою Великого князівства Литовського Руського і Жемантійського, Речі Посполитої. Право базується на підвалинах, закладених Руською Правдою і звичаєвим правом, а також формується під впливом польського, німецького права, а також рецепційованого римського та візантійського права. Знаковими законодавчими актами цього періоду є Литовські Статuti 1529, 1566, 1588 років, документом, що в літературі отримав назву «Загальноземський привілей Казимира IV Ягеллончика» від 2 травня 1447 р. Процес розвитку нотаріату зазнав незначної еволюції, адже джерелами нотаріального права здебільшого залишалися попередні нормативні приписи. В цей період, на землях, які входили до складу Речі Посполитої, діяв інститут публічного нотаріату. Публічний нотаріат становив вагомe політичне та культурне явище на західноукраїнських землях XIV – XVI століть [4, с. 115].

Наступний, четвертий період – формування нотаріату на українських землях у складі російської держави у XVI – XIX століттях. Слід зазначити, що історія розвитку нотаріату на українських землях багато в чому збігається з історією розвитку нотаріату в Російській імперії. У Росії перші вказівки про людей, що спеціально займалися складанням та реєстрацією цивільно-правових актів, відносяться до першої половини XVI століття.

Епоху в розвитку нотаріального інституту утворило Укладення царя Олексія Михайловича 1649 р. Точкою відліку історії російського нотаріату також є 14 квітня 1866 року, коли в ході Судової реформи

1864 р., що була буржуазною за своїм характером, було прийнято Положення про нотаріальну частину. Вважається, що категорія «нотаріус» з'явилась в 1729 році, коли у вексельному уставі вперше була згадана посада публічного нотаріуса.

Наступний, п'ятий період – формування українського нотаріату радянського періоду (XX століття). У 1921, 1923 і 1928 роках в Україні було прийнято кілька законодавчих актів про нотаріат, які регулюють діяльність державного нотаріату. Український нотаріат радянського періоду починає активно розвиватися з 20 квітня 1923 року, коли було затверджено «Положення про державний нотаріат». Організація і порядок діяльності органів нотаріату регулювалися Законом СРСР «Про державний нотаріат» від 19 липня 1973 року і Законом УРСР «Про державний нотаріат» від 15 грудня 1974 року. Нотаріат представляв собою державний орган, що входив до системи органів юстиції, сприяв охороні соціалістичної власності, захисту прав та інтересів громадян, державних, кооперативно-колгоспних та інших організацій. З розвитком об'єктивних соціально-економічних процесів (політичної «перебудови»), появи інституту приватної власності – нотаріат знову потребує реформування [2, с. 168].

Шостий, сучасний, період формування українського нотаріату з 1993 року XX століття по теперішній час. 2 вересня 1993 року в Україні був прийнятий Закон України «Про нотаріат». Через два роки після проголошення Акта про незалежність України (24.08.1991 р.) він був одним із перших, який вже по-новому регламентував діяльність українського нотаріату.

Проаналізувавши вищевикладене, можна зазначити, що історія розвитку і реформування нотаріату сучасної, незалежної України тісно переплітається з історією двох великих подій, які дали можливість українським нотаріусам самостійно вирішувати свою долю – прийняття в 1993 році Верховною Радою України Закону України «Про нотаріат» та заснування у квітні того ж року Української нотаріальної палати – єдиного всеукраїнського об'єднання нотаріусів. Ці події значно вплинули на життя нотаріату, адже як інститут, який функціонує у сфері перетину приватних і публічних інтересів, нотаріат має володіти організаційною структурою, що відповідала б його унікальній природі [3, с. 355].

Список використаної літератури:

1. Алферов И.А. Возникновение и развитие нотариальных учреждений в России // Законодательство. – 2006. – № 1. – С. 77-82.
2. Авдеенко Н.И. Нотариат в СССР / Н.И. Авдеенко, М.А. Кабанова – М. : Юрайт-Издат, 1984. – 276 с.

3. Бесчастний В. М. Нотаріат в Україні : навч. посібник / В. М. Бесчастний, О. В. Філонов, В. М. Субботін та ін. (серія «Вища освіта XXI століття»). — К. : Знання, 2008. — 494 с.
4. Ясінська Л. Е. Нотаріат в Галичині за Австрійським положенням 1871 р. / Л. Е. Ясінська // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — 2003. — Вип. 38. — С. 112-118.

ВОНСОВИЧ Х. І.

Чернівецький юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри цивільно-правових наук

РЕПРОДУКТИВНИЙ ТУРИЗМ

Збільшення мобільності населення в останні десятиліття зумовили створення нових видів поїздок і нових галузей туристичного бізнесу. Однією з таких новинок є «репродуктивний туризм». Саме поняття виникло після підписання в 1989 році Міжнародною конвенції ООН, на якій зафіксовано право людини на життя і продовження роду, і мається на увазі територіальні переміщення безплідних пар або індивідів з метою доступу до високотехнологічних методів лікування із регіонів, що законодавчо забороняють допоміжні репродуктивні технології (ДРТ), в регіони, що офіційно допускають ці методи [1, с. 83].

Репродуктивний туризм виникає у країнах із законодавчими обмеженнями щодо процедури проведення будь-яких медичних втручань із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, метою якого є отримання лікування безпліддя та народження генетично рідної для особи (подружжя) дитини за кордоном, що проводиться задля уникнення (обходу) законодавчих заборон у власній країні або з інших об'єктивних чи суб'єктивних причин.

Сучасне законодавство різних держав все частіше схиляється до надання безплідним парам права скористатися інститутом сурогатного материнства та врегулювання в національному законодавстві порядку реалізації цього права та гарантій захисту прав сурогатної матері. Найбільш відвідуваними в цих цілях країнами стали Індія, Таїланд, Росія, Україна і американські штати Каліфорнія і Флорида. Саме в цих державах сурогатна мати на законних підставах може виносити і народити генетично чужу дитину і отримати за це грошову винагороду. Привертає «сурогатних туристів» і можливість народження дитини у самотніх батьків причому, батьками можуть стати як самотня жінка, так і самотній чоловік. В Америці (штати Каліфорнія і Флорида), крім одиноких батьків, послугами сурогатної матері можуть скористатися і одностатеві сім'ї, що,